

УДК 378. 56. 345

**ВИКОРИСТАННЯ ПЕДАГОГІЧНОЇ СПАДЩИНИ
В.О. СУХОМЛИНСЬКОГО У ПРОФЕСІЙНІЙ ОСВІТІ
СУЧАСНИХ СТУДЕНТІВ**

Шведова Я.В.

Харківський національний університет ім. В.Н. Каразіна

**ВИКОРИСТАННЯ ПЕДАГОГІЧНОЇ СПАДЩИНИ
В.О. СУХОМЛИНСЬКОГО У ПРОФЕСІЙНІЙ ОСВІТІ
СУЧАСНИХ СТУДЕНТІВ**

Шведова Я.В.

У статті відзначається актуальність використання педагогічної спадщини В. Сухомлинського в становленні спеціаліста в класичному університеті. Навчально-виховний процес в університетах ХХІ століття повинен ґрунтуватися на педагогічному оптимізмі, вірі в можливість кожного студента, атмосфері доброзичливості, на створенні умов для переживання студентами успіху на шляху освіти та професійного становлення.

Ключові слова: виховання студентів, гуманізм, професійна освіта.

**ИСПОЛЬЗОВАНИЕ ПЕДАГОГИЧЕСКОГО НАСЛЕДИЯ
В.А. СУХОМЛИНСКОГО В ПРОФЕССИОНАЛЬНОМ
ОБРАЗОВАНИИ СОВРЕМЕННЫХ СТУДЕНТОВ**

Шведова Я.В.

В статье отмечается актуальность использования педагогического наследия В. Сухомлинского в становлении специалиста в классическом университете. Учебно-воспитательный процесс в университетах ХХІ века должен основываться на педагогическом оптимизме, вере в возможности каждого студента, атмосфере доброжелательности, на создании условий для переживания студентами успеха на пути образования и профессионального становления.

Ключевые слова: воспитание студентов, гуманизм, профессиональное образование.

USING PEDAGOGICAL HERITAGE OF V.O.SUCHOMLINSKY IN VOCATIONAL EDUCATION OF MODERN STUDENTS

Shvedova Ya.V.

The article noted the relevance of the use of pedagogical heritage of Sukhomlinsky in becoming a specialist in classical university. The educational process at universities XXI century should be based on pedagogical optimism, faith in the ability of each student an atmosphere of goodwill, to create conditions for students experiencing success in the way of education and professional development.

Keywords: education students, humanity, professional education.

Спадщина видатного українського педагога В.О. Сухомлинського містить наукову і практичну основу для формування гуманістичного світогляду сучасних студентів. Існує багаторічна національна традиція виховання молодих педагогів на засадах науково-гуманістичної теорії В.О. Сухомлинського, на його педагогічному досвіді. Але не всі університети і не всі факультети готують студентів за педагогічним напрямом. Тому з'являється необхідність більш універсального підходу до підготовки молодих спеціалістів.

Навчальні плани, за якими сьогодні ведеться підготовка студентів, обов'язково містять дисципліни гуманітарного циклу, але їхній психолого-педагогічний компонент значно зменшено. Тому стає актуальною проблема знаходження додаткових резервів гуманітарно-педагогічного виховання студентів класичних університетів.

Сьогодні ця проблема стоїть гостро, адже гуманізація і демократизація заявлені як основні принципи системи освіти. Саме освіта розглядається як засіб безпечного і комфортного існування особистості в сучасному світі, як спосіб саморозвитку особистості. Одним з пріоритетних напрямків модернізації системи освіти є підвищення якості професійної освіти. Однак, незважаючи на пріоритетність названого вище завдання, спостерігається зниження його якості і падіння рівня загальної культури сучасних студентів. Нерідко по дорозі до університету, а іноді і в Альма-матер можна почути нецензурні вирази, гру-

бість, лайку. Очевидно, тут є і наша вина, викладачів. Піклуючись про професійний розвиток студентів, нерідко ми упускаємо питання морального виховання. Тому сьогодні особливо актуально звучать слова В.О. Сухомлинського: «... все життя людини, все життя нашого суспільства залежить вирішальною мірою від того, яка буде моральна серцевина в нашій людині».

Виховання – це не тільки процес зовнішнього впливу на студента, а саморозвиток, самовираження особистості, коли студент є дійсним суб'єктом виховання. Саме на такому розумінні завдань виховання молоді ґрунтується педагогічна теорія В.О. Сухомлинського.

На сучасному етапі розвитку вищої освіти ускладнилися проблеми виховання студентів у зв'язку зі змінами потреб людини, її соціальними прагненнями і ціннісними орієнтирами. У період глибоких економічних і соціально-політичних перетворень в Україні великого значення набуває гуманізація різних сфер життя людини і, насамперед, сфери її освіти і виховання. У сучасній вищій школі потрібне духовне оновлення педагогічного процесу, яке відбувається тоді, коли цей процес стає гуманістичним. Гуманізація університету сприятиме глибокому усвідомленню студентами таких понять, як честь, добро, людяність.

Проблема гуманізації суспільства і виховання є спільною для філософів, соціологів, психологів і педагогів, бо ці поняття є багатоаспектними, що зумовлюється поліструктурністю і поліфункціональністю людського життя і діяльності в суспільстві. Для з'ясування філософських аспектів феномена гуманізму велике значення мають праці філософів: В. Біблера, І.А. Зязюна, І.С. Кона, А.Ф. Лосева, Г.Л. Тульчинського. Вагоме значення мають праці дослідників Б.Г. Ананьєва, Л.І. Божович, Л.С. Виготського, В.В. Давидова, Н.В. Кузьміної, О.М. Леонтєва, К. Роджерса, С.Л. Рубінштейна та інших, у яких окреслено підходи до гуманізації виховання і навчання людини, розглядається проблема внутрішніх рушійних сил формування особистості взагалі. В історії педагогічної думки ідея гуманізації навчання і виховання знайшла свою практичну реалізацію у педагогічних системах Я.А. Коменського, І.Г. Песталоцці, Жан-Жака Руссо, Г.С. Сковороди, Л.М. Толстого, К.Д. Ушинського, Я. Корчака, А.С. Макаренка. Гідним

продовженням їхніх прогресивних поглядів є творча спадщина В.О. Сухомлинського.

В.О. Сухомлинський надавав великого значення вихованню і становленню справжньої Людини, Громадянина, Спеціаліста, Вчителя-гуманіста. У творі «Сто порад учителеві» він називає учительську професію людинознавством, зазначаючи, що об'єктом праці вчителя є найдорожче у світі – людина, найтонші сфери духовного життя особистості, яка формується.

З позицій сьогодення очевидно, що В.О. Сухомлинський досягнув рівня світової філософської і педагогічної думки. Відштовхуючись від ідей великих мислителів-гуманістів минулого і джерел народного виховання, він сформулював педагогічну концепцію, яка має загально-людський характер.

У перші повоєнні роки своєї педагогічної діяльності Василь Олександрович уважно вивчав та узагальнював передовий педагогічний досвід роботи школи, вибудовував теоретичні основи творчої професійної діяльності на гуманістичних принципах доброти, поваги особистості, перевіряв теоретичні положення у своїй творчій педагогічній роботі.

Гуманістична основа в спадщині педагога ґрунтується на положеннях про безумовну неповторність і цінність людини, її індивідуальну свободу й гідність, на створенні умов для всебічного розвитку особистості й щастя кожної людини. Педагогічне його кредо – безмежна любов до дітей («Чим важча дитина, тим більше я її люблю»), педагогічний оптимізм («Кожна дитина хоче бути хорошою, талановитою і повинна бути щасливою»), прогнозування виховання справжньої людини, громадянина, спеціаліста, сім'янина.

Одним із складників гуманістичної системи Сухомлинського є вимоги до діяльності вихователів: знати дитину – без знання душі, прагнень, можливостей дитини – виховання сліпе; любити дітей і кожну дитину такою, якою вона є, проєктуючи в ній краще, захищаючи її від лихого, навчаючи бути щасливою; поважати дитину, її гідність, бо кожна дитина неповторна; вірити в дитину, в її талант до певної діяльності, у добре її начало («Вір в людину і вона буде людиною!»); розуміти дитину – «відчуття дитинства», «стати дитиною»; дбайливо ставити-

ся до природи і духовного світу дитини, бо вона – неповторний світ. Не боятися бути ласкавими, душевними, доброзичливими; розвивати почуття власної гідності дитини, піклуватися про її всебічний розвиток; залучати дитину до життя і діяльності інших людей, починаючи з рідних і близьких; мудра влада вихователя над розумом і серцем дитини, її друга й порадника, захисника від бід життя, прикладу в житті й діяльності.

Основи цих вимог можна перенести на виховання і професійну підготовку кожної людини, творчого спеціаліста і гуманної особистості. Отже, винятково важливу роль у професійному становленні вчителя як і спеціаліста з іншої спеціальності відіграють його ідейно-політичні, моральні і ділові якості, любов і повага до людей, толерантність, наполегливість, вимогливість, постійне самовдосконалення. Сухомлинський писав: «Пам'ятай, що без праці людина вироджується... праця – нелегка справа... Знай, що майстерність безмежна... Виховуй у собі майстра, умій бути невдоволеним тим, що ти вже зробив. Є сотні спеціальностей, всіма ними ніколи не оволодієш. Оволодівай чим-небудь одним, але оволодівай так, щоб бути господарем у своїй справі... Радість праці – це самовираження в праці... радість праці, трудова творчість, пошуки самого себе, трудове самовиховання – усе це можливе лише в тому разі, коли в праці розкривається індивідуальність» [1, с. 612–614].

Ми вважаємо доцільним ознайомлення студентів із такими творами В.О. Сухомлинського, як «Проблеми виховання всебічно розвиненої особистості», «Павлівська середня школа», «Серце віддаю дітям», «Народження громадянина», «Як виховати справжню людину», «Розмова з молодим директором школи», «Людина неповторна», «На нашій совісті людина», «Людина – найвища цінність» та іншими [1] для поглиблення моральної освіти і для формування знань про основи системи гуманістичного виховання особистості і педагогічну етику.

Майбутніх спеціалістів слід навчати розумінню людських стосунків, співпереживанню і співчуттю, передавати їм педагогічне кредо Василя Олександровича Сухомлинського – безмежну любов до дітей, педагогічний оптимізм, повагу до людини.

Проведене дослідження проблеми дає змогу зробити ряд висновків. Відзначається актуальність використання педагогічної спадщини

В. Сухомлинського в становленні спеціаліста в класичному університеті. Ознайомлення студентів із системою роботи і науковою спадщиною Сухомлинського сприяє вихованню справжньої Людини, Громадянина, Спеціаліста. Навчально-виховний процес в університетах ХХІ століття повинен ґрунтуватися на педагогічному оптимізмі, вірі в можливість кожного студента, атмосфері доброзичливості, на створенні умов для переживання студентами успіху на шляху освіти та професійного становлення.

Використовуючи ідеї педагога-гуманіста, необхідно враховувати особливості спеціалізації студентів. Треба впроваджувати різні форми і методи для творчого пошуку студентами педагогічних ідей в спадщині В.О. Сухомлинського. Зокрема, через читання спецкурсів, між-факультетські конференції студентів і викладачів, конкурси робіт в університеті тощо.

ВИКОРИСТАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Сухомлинський В.О. Вибрані твори: У 5-ти т. / Сухомлинський В.О. – К.: Радянська школа, 1977.
2. Сухомлинський В.О. Серце віддаю дітям // Вибрані педагогічні твори: В 5 т. – К., 1977. – Т. 3. – С. 5-279.
3. Сухомлинський В.О. Як виховати справжню людину / Сухомлинський В.О. // Вибрані твори: У 5 т. – К.: Радянська школа, 1977. – Т. 2.
4. Сухомлинский В.А. О воспитании / Сухомлинський В.О. – М., 1975. – 228 с.